

tionen at bestemme hvad der skal læres paa Seminarierne; men den Tanke har man ikke fra Udvalgets Side ment, at der var nogen Grund til at anerkende Rigtigheden af. Det forekommer mig derfor at være noget modsigende paa dette enkelte Punkt at optage en Bestemmelse af den Art, som man ellers principielt har villet udelukke. Man vil ved en enkelt Side af Undervisningen slaa en bestemt Metode fast. Det er det metodiske Spørgsmaal, man vil blande sig i ved at sige: det er som Tilhører, den unge Lærer skal optræde her, netop ad denne og ikke ad nogen anden Vej, han her skal forbedres. Jeg ved ikke, hvorfor man saaledes vil indlade sig paa her at fastsætte en Metode en Gang for alle. Naar man ser sig om efter, hvorledes man i andre Lande bærer sig ad, saa vil man se, at der følges ganske overordentlig forskellige Fremgangsmaader for at naa det samme Formaal, man her vil slaa fast, at det netop kun skal være denne ene. Jeg ser ikke, det er berettiget efter Lovens Bygning i det hele taget at slaa noget saadant fast her, som kan komme til at sætte Bom for en naturlig Udvikling inden for Skolelivet og den forberedende Virksomhed, som staar i Forbindelse med det. Jeg er enig med en tidligere Taler i, at det at sætte dette Spørgsmaal ind her vil i dette Øjeblik kunne rejse en Principstrid, en Principstrid, som jeg i og for sig ikke har noget som helst at indvende imod, jeg finder, at Spørgsmaalet om Religionsundervisningen i Skolerne, eller eventuelt den bedste Form for Religionsundervisning, er et Spørgsmaal, som fortjener at drøftes atter og atter, og som ikke i den Forstand kan siges at være udtømt, at der ikke er Anledning til at forhandle det videre og tage det op igen. Men fordi jeg mener, at der stadig er en Op-gave at løse paa dette Punkt, og at Forhandlingerne derom ikke kunne siges at være afsluttede, netop derfor vil jeg ikke for Øjeblikket slaa noget fast, der lader, som om Forhandlingerne vare færdige. For mig staar det saadan, at denne Kamp maa kæmpes ud ude i Livet, imellem dem, som praktisk have med Opavens Løsning at gøre, og det kan ikke hjælpe, at vi her i Rigsdagen sige: vi vide, hvordan denne Kamp vil ende, og derfor træffe vi en Bestemmelse, der sætter en Slutsten paa et væsentligt Punkt. Derved vilde vi ensidig stille os paa Lovens Standpunkt imod Livet, medens jeg mener, at i saadanne Spørgsmaal er det netop Livet og Menneskene, ikke Loven, det kommer an paa. Hvis det ærede Medlem, der talte for mig, har den Mening, at det kommer

an paa at løbse Sagen saaledes, at man derved hindrer den fri Udvikling i Livet af denne Sag, saa forstaar jeg dette Forslag, men sætter det ærede Medlem Livet over Loven, og forstaar, at hvad man end sætter ind i Loven, saa er det levende Mennesker, der skal udføre den, og saa kommer Lovens Gennemførelse til at bero paa, hvorledes Menneskene ere — hvis det ærede Medlem er enig heri, saa tror jeg, det er bedre, netop af Hensyn til den fri Udvikling at udelade en bestemt positiv fastsættelse af, hvorledes Formen paa dette enkelte Undervisningsomraade skal være. Jeg er til Gengæld enig med det ærede Medlem i, hvad han sagde om den dogmatiske Del af Religionsundervisningen, jeg mener som han, at det er en Undervisningsform, som ikke passer for Børn. Jeg er enig med ham i, at er der noget, der har undergraved den religiøse Følelse hos mangfoldige, saa er det netop den dogmatiske Form for Religionsundervisningen. Saa snart man gaar over til at gøre den religiøse Paavirkning til en Begrebsudvikling, saa er man borte fra det for Børn naturlige Forhold til religiøse Sandheder. Men netop fordi jeg mener dette, og fordi det er mit Ønske, at den dogmatiske Del af Undervisningen skal falde bort, og at Religionsundervisningen skal have et sundere og naturligere Grundlag, saa ønsker jeg ikke at være med til i en Lov at slaa fast, at der skal være eller at det er i sin Orden, at der er en dogmatisk Undervisning ved Skolerne. Jeg vil af den Grund ikke have det Udtryk: „dogmatisk Undervisning“ brugt udtrykkelig her i Loven, jeg ønsker heller ikke paa det Punkt over for Stolens fremtidige Udvikling noget slaaet fast, noget, som efter min Mening ikke stemmer med Kravet til den rette Udvikling af Børnene. Mit Standpunkt i dette Spørgsmaal er altsaa: lad Livet om Løsningen af saadanne Spørgsmaal, det kan ikke hjælpe, at vi her tage vor Tilflugt til en magtesløs Bestemmelse i en Lov; det faar ikke nogen virkelig Magt, blandt andet ogsaa af den Grund, som en æret tidligere Taler har fremhævet, at det er overordentlig vanskeligt at træffe en Grænse imellem det, man kalder den dogmatiske Del af Religionsundervisningen, og den øvrige Religionsundervisning. Jeg ved ikke, om de ærede Medlemmer, der have foreslaaet denne Bestemmelse, have ment, at hver Gang en Lærer under den historiske Meddelelse af Religionsstoffet kommer ind paa en Forklaring af, hvad der ligger for en almindelig Sandhed i det historiske Stof, saa skulde en Tilhørsmand gribe ind og sige: nej stop,